

Nr 149.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till högsta domstolen och regeringsrätten jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 7 januari 1926 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkt 8) föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att den avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bilagda tjänsteförteckningen skall från och med den 1 juli 1926 under andra huvudtiteln i nedan angiven del hava följande ändrade lydelse:

Verk och befattningar

Avdelning och
lönegrad enligt
löneplanen

Andra huvudtiteln.

Högsta domstolen.

Förste expeditionsvakt.....	B 7
Expeditionsvakt.....	B 5

Regeringsrätten.

Förste expeditionsvakt.....	B 7
Expeditionsvakt.....	B 5

-----;

dels besluta, att de i kungörelsen angående tillämpning av sagda reglemente (Svensk författningssamling 1921: 452 och 1925: 272) under avdelning B, punkterna 1 och 2, intagna särskilda bestämmelserna för högsta domstolen och regeringsrätten skola från och med den 1 juli 1926 upphöra att gälla;

dels bestämma antalet ordinarie expeditionsvakter vid högsta domstolen och regeringsrätten på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
<i>Högsta domstolen.</i>	
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 expeditionsvakter	B 5

Regeringsrätten.

1 förste expeditionsvakt	B 7
1 expeditionsvakt	B 5 ;

dels fastställa följande ordinarie stat för högsta domstolen, att tillämpas från och med den 1 juli 1926:

Stat.	Lön
1 justitieråd	kronor 21,000
23 »	» 483,000
Avlöningar till övriga ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	» 9,500
Summa förslagsanslag kronor 513,500;	

dels fastställa följande ordinarie stat för regeringsrätten, att tillämpas från och med den 1 juli 1926:

Stat.	Lön
1 regeringsråd	kronor 21,000
6 »	» 126,000
Avlöningar till övriga ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	» 6,500
Summa förslagsanslag kronor 153,500;	

dels besluta, att i fråga om justitieråd och regeringsråd följande bestämmelser skola gälla:

1. Med justitieråds- och regeringsrådsämbete må ej förenas:

tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som driver bank- eller försäkringsrörelse eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte;

dylikt uppdrag i styrelse för annat verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag;

befattning såsom tjänsteman i verk, bolag, förening eller inrättning, som ovan sagts;

annan tjänstebefattning av vad slag det vara må; eller

uppdrag såsom skiljeman.

2. Lönen utgår från och med den dag, tjänsten tillträdes, till och med den dag, befattningshavaren avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

3. Utbetalning av lönen sker månadsvis i efterskott.

4. Justitieråd och regeringsråd äro pliktiga att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension; och skall denna förpliktelse jämväl innefatta skyldighet att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering;

dels förklara, att justitieråd eller regeringsråd, som utnämnts före den 1 juli 1926 och ej vill underkasta sig ovanstående bestämmelser, skall hos Kungl. Maj:t göra anmälan i nämnda hänseende före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt, samt att befattningshavare, som gjort dylik anmälan, skall varda bibehållen vid honom enligt förenämnda avlöningsreglemente tillkommande avlöningsförmåner;

dels höja det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till högsta domstolen från dess nuvarande belopp, 441,500 kronor, med 72,000 kronor till 513,500 kronor;

dels ock höja det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget regeringsrätten från dess nuvarande belopp, 132,500 kronor, med 21,000 kronor till 153,500 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 26— i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 7 januari 1926.

Enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vilket nu äger tillämpning å högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter, utgår avlöningen till justitieråd och regeringsråd med 18,000 kronor. Spörsmålet om justitierådens och regeringsrådets löneställning vann emellertid icke någon slutgiltig lösning vid 1921 års löne-reglering. Nämnda års riksdag framhöll i sin skrivelse i ämnet, att en mera speciell prövning av förevarande löne-regleringsfråga syntes böra komma till stånd. Vidare uttalade 1925 års riksdag, för vilken framlades förslag till ny civil pensionslag, omfattande även justitieråd och regeringsråd, att det syntes riksdagen önskvärt, att frågorna om löne- och pensions-reglering för nämnda ämbetsmän kunnat vid riksdagen samtidigt upptagas till prövning. Då emellertid utredning och förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida icke förelåge, fann riksdagen sig icke böra intaga slutlig ställning till denna fråga.

Sedan chefen för justitiedepartementet den 20 juni 1925 tillkallat de i statsrådsprotokollet omnämnda tre sakkunniga för att biträda vid behandling av frågan om justitierådens och regeringsrådets ställning i löne- och pensionshänseende samt dessa avgivit betänkande och förslag i ämnet,

har Kungl. Maj:t nu föreslagit, att justitieråds- och regeringsrådsämbetena skulle undantagas från det allmänna avlöningsreglementets tillämpning samt att lönen för dem skulle bestämmas till 21,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet framgår, att någon ändring i det av 1925 års riksdag för justitieråd och regeringsråd bestämda pensionsunderlaget, 9,996 kronor, ej ansetts böra äga rum i samband med förevarande löne-reglering.

Då departementschefen förordat lönebeloppets bestämmande till 21,000 kronor, har departementschefen förklarat sig förutsätta, att det vidtoges en viss ytterligare begränsning i justitierådens och regeringsrådets rätt att åtaga sig enskilda uppdrag samt upptagit detta spörsmål till behandling i samband med fastställande av särskilda avlöningsvillkor för ifrågasvarande ämbetsmän. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan, huruvida det skulle vara dem jämväl förbjudet att åtaga sig skiljemannauppdrag. Detta spörsmål har, såsom i statsrådsprotokollet erinras, behandlats av riksdagens revisorer i deras berättelser om de åren 1922 och 1923 verkställda granskningarna av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning. Ovannämnda sakkunniga, som upptagit även denna fråga till prövning, hava ej uppnått enighet härom utan avgivit yttrande var för sig; och ansluter sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del till den av de sakkunnigas ordförande uttalade meningen, att justitieråden och regeringsråden borde helt betagas rätten att åtaga sig skiljemannauppdrag.

I sammanhang med sistberörda spörsmål har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *M. Fehr* väckt motion, nr 163, vari hemställts,

att det i samband med föreslagen reglering av justitierådens och regeringsrådets löner upptagna villkoret, att med justitieråds- och regeringsrådsämbete icke må förenas uppdrag såsom skiljeman, måtte av riksdagen uteslutas, eller, därest detta yrkande icke skulle vinna beaktande,

att åt villkoret måtte givas allenast det innehåll, att med justitieråds- och regeringsrådsämbete icke må förenas uppdrag som skiljeman i fall, då uppdraget meddelas av allenast en av parterna eller av överexekutor i enskild parts ställe, eller, därest icke heller detta yrkande skulle bifallas,

att det ifrågasvarande villkoret måtte förklaras icke skola gälla sådana uppdrag såsom skiljeman, vilka grunda sig på skiljeavtal, som slutits före den 1 juli 1926.

Likaledes har utskottet behandlat en inom andra kammaren av herr *E. Löfgren* i Stockholm väckt motion, nr 236, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det vid förslaget om löneförhöjning för justitieråd och regeringsråd knutna villkoret, att innehavare av sådana ämbeten icke skulle äga att åtaga sig uppdrag såsom skiljeman, må givas allenast det innehåll, att regeringsråd och justitieråd icke må, på grund av skilje-

avtal, som slutes efter tiden för ikraftträdandet av föreslagen ny lönestat för dessa ämbeten, mottaga uppdrag som skiljeman i fall, då uppdraget meddelas av allenast en av parterna eller av överexekutor eller i annan enskild parts ställe.

Beträffande de av motionärerna till stöd för dessa framställningar anförda skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

Framställningar av enahanda innebörd som motionerna hava inkommit till utskottet från styrelsen för Sveriges advokatsamfund, Stockholms handelskammare och Sveriges industriförbund.

*Utskottets
yttrande.*

Att, i enlighet med vad de i ärendet tillkallade sakkunniga föreslagit och departementschefen tillstyrkt, fristående föreskrifter meddelas angående justitierådens och regeringsrådets löneförhållanden, finner utskottet välbetänkt och anser utskottet ock, att denna anordning bör kunna utan olägenhet genomföras. Det av Kungl. Maj:t föreslagna lönebeloppet, 21,000 kronor, har utskottet ävenledes ansett sig böra tillstyrka.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, föranleder justitieråds- och regeringsrådsbefattningarnas utbrytning ur det allmänna avlöningsreglementet, att särskilda avlöningsbestämmelser för dessa befattningshavare måste meddelas. För närvarande finnes för befattningshavarna ifråga i en tilläggsförfattning till avlöningsreglementet intagen en bestämmelse om förbud mot förening av ifrågavarande ämbeten med vissa enskilda uppdrag och tjänstebefattningar i vissa bolag, föreningar, verk och inrättningar. Vid sidan av nämnda specialbestämmelser skulle emellertid nu enligt Kungl. Maj:ts förslag efter löneregleringens genomförande det i avlöningsreglementets 3 § för ordinarie tjänstemän i allmänhet stadgade förbud mot förening av ordinarie befattning med annan tjänst ävensom med vissa enskilda uppdrag och tjänstebefattningar bringas till tillämpning å justitie- och regeringsråd, i den mån dessa föreskrifter avse uppdrag eller tjänstebefattningar, som ej falla inom ramen för oförmälda specialbestämmelse, dock att den i 2 mom. av sagda paragraf Kungl. Maj:t tillagda dispensrätt icke skulle hava avseende å justitieråd och regeringsråd. Mot vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit har utskottet icke haft något att erinra.

Vad angår frågan om rätt för justitie- och regeringsråd att åtaga sig skiljemannauppdrag hava, såsom statsrådsprotokollet ock utvisar, delade meningar i denna fråga gjort sig gällande. De sakkunniga hava sålunda härutinnan stannat i skilda meningar. Medan de sakkunnigas ordförande ansett, att befattningshavarna i fråga borde helt betagas rätten att åtaga sig dylika uppdrag, har en annan av de sakkunniga funnit inga som helst restriktioner i berörda hänseende böra gälla och den tredje sakkunnige har föreslagit, att en viss begränsning i rätten att åtaga sig dylika uppdrag borde stadgas för befattningshavarna. Departementschefen har i likhet med statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd biträtt den av de sakkunnigas ordförande uttalade uppfattningen.

Vad denna fråga beträffar, har utskottet vid den prövning, utskottet ägnat densamma, funnit de skäl, som anförts till stöd för ett borttagande av den nu justitieråden och regeringsråden tillkommande rätten att åtaga sig uppdrag av berörda slag, böra tillmätas sådan avgörande betydelse, att utskottet — även om utskottet icke kan förneka, att vissa omständigheter kunna andragas till förmån för ett bibehållande i viss omfattning av sagda rätt — ansett sig böra biträda departementschefens uppfattning i frågan. Vad i ovanberörda motioner och i övrigt anförts till gendrivande av de skäl, som föranlett departementschefens, av utskottet sålunda förordade mening i ämnet, har utskottet alltså icke funnit övertygande. I den ena av motionerna medgives för övrigt, att skiljemannauppdragen kunna i vissa fall tänkas menligt inverka på ifrågavarande ämbetsmäns egentliga verksamhet. Utskottet har vidare svårt att föreställa sig, att — såsom från vissa håll gjorts gällande — skiljemannainstitutets effektivitet skulle äventyras och dess användande komma att inskränkas, därest justitieråden och regeringsråden ej tillätes åtaga sig dylika uppdrag. Det synes nämligen utskottet, som om såväl i huvudstaden, där dessa ämbetsmän hava sin verksamhet förlagd, som ock i landsorten erforderligt antal för uppdragen i fråga fullt kompetenta jurister finnas att tillgå. Det bör jämväl bemärkas, att höjning av justitierådens och regeringsrådets löner föreslås även med hänsyn till att denna skulle utgöra en kompensation för ifrågavarande inskränkning i rätten att åtaga sig uppdrag av nu berörda art. Utskottet anser dock, att ifrågavarande förbud icke må gälla skiljemannauppdrag, som grundar sig på skiljeavtal, slutet före den 1 juli 1926.

Om utskottet alltså funnit, att den justitie- och regeringsråden nu tillkommande rätten att åtaga sig skiljemannauppdrag i samband med löne-regleringens genomförande bör borttagas, har utskottet emellertid utgått från, att härvid avses skiljemannauppdrag i den vanliga betydelsen. Där- emot synes enligt utskottets mening hinder icke böra möta för befattningshavarna i fråga att åtaga sig uppdrag såsom skiljemän vid mellanfolkliga skiljedomsförfaranden.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen i fråga om avlöningsbestämmelser för justitieråd och regeringsråd, har utskottet ansett sig böra biträda.

Då utskottet ej heller funnit skäl till erinran mot de framlagda anslagsberäkningarna, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och herr Fehrs och herr Löfgrens ovanberörda motioner, I: 163 och II: 236,

a) besluta, att den avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bilagda tjänste-

förteckningen skall från och med den 1 juli 1926 under andra huvudtiteln i nedan angiven del hava följande ändrade lydelse:

Verk och befattningar.

Avdelning och
lönegrad enligt
löneplanen.

Andra huvudtiteln.

Högsta domstolen.

Förste expeditionsvakt	B 7
Expeditionsvakt	B 5

Regeringsrätten.

Förste expeditionsvakt	B 7
Expeditionsvakt	B 5

b) besluta, att de i kungörelsen angående tillämpning av sagda reglemente (Svensk författningssamling 1921: 452 och 1925: 272) under avdelning B, punkterna 1 och 2, intagna särskilda bestämmelserna för högsta domstolen och regeringsrätten skola från och med den 1 juli 1926 upphöra att gälla;

c) bestämma antalet ordinarie expeditionsvakter vid högsta domstolen och regeringsrätten på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
<i>Högsta domstolen.</i>	
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 expeditionsvakter	B 5

Regeringsrätten.

1 förste expeditionsvakt	B 7
1 expeditionsvakt	B 5;

d) fastställa följande ordinarie stat för högsta domstolen, att tillämpas från och med den 1 juli 1926:

S t a t.		Lön
1 justitieråd	kronor	21,000
23 »	»	483,000
Avlöningar till övriga ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	»	9,500
Summa förslagsanslag		kronor 513,500;

e) fastställa följande ordinarie stat för regeringsrätten, att tillämpas från och med den 1 juli 1926:

Stat.		Lön
1 regeringsråd	kronor	21,000
6 »	»	126,000
Avlöningar till övriga ordinarie befattningshavare, förslagsanslag		» 6,500
Summa förslagsanslag kronor		153,500;

f) besluta, att i fråga om justitieråd och regeringsråd följande bestämmelser skola gälla:

1. Med justitieråds- och regeringsrådsämbete må ej förenas:

tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som driver bank- eller försäkringsrörelse eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte;

dylikt uppdrag i styrelse för annat verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag;

befattning såsom tjänsteman i verk, bolag, förening eller inrättning, som ovan sagts;

annan tjänstebefattning av vad slag det vara må; eller

uppdrag såsom skiljeman.

2. Lönen utgår från och med den dag, tjänsten tillträdes, till och med den dag, befattningshavaren avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

3. Utbetalning av lönen sker månadsvis i efterskott.

4. Justitieråd och regeringsråd äro pliktiga att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension; och skall denna förpliktelse jämväl innefatta skyldighet att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering;

g) förklara, att justitieråd eller regeringsråd, som utnämnts före den 1 juli 1926 och ej vill underkasta sig ovanstående bestämmelser, skall hos Kungl. Maj:t göra anmälan i nämnda hänseende före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt, samt att befattningshavare, som gjort dylik anmälan, skall varda bibehållen vid honom

enligt förenämnda avlöningsreglemente tillkommande avlöningsförmåner;

h) höja det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till högsta domstolen från dess nuvarande belopp, 441,500 kronor, med 72,000 kronor till 513,500 kronor;

samt

i) höja det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till regeringsrätten från dess nuvarande belopp, 132,500 kronor, med 21,000 kronor till 153,500 kronor.

Stockholm den 21 maj 1926.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, E. A. Hallin, P. A. Bergström, K. E. Andersson* i Eliantorp, *C. Johansson* i Hälsingborg, *A. R. Rooth, C. A. Carlsson* i Gävle och *D. A. Petrén*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *Jönsson* i Revinge, *B. F. son Holmgren, E. Andersson* i Prästbol, *S. Persson* i Fritorp och *O. E. F. Järte*.

Reservation

av herrar *J. L. Widell, O. Bergqvist, E. A. Hallin, A. R. Rooth, D. A. Petrén, E. Kristensson* i Göteborg, *J. Jönsson* i Revinge, *B. F:son Holmgren* och *O. E. F. Järte*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Att, i enlighet med — — — uttalade uppfattningen.

Vid den prövning, utskottet ägnat denna fråga, har utskottet väl funnit de skäl, som anförts till stöd för ett borttagande av den nu justitieråden och regeringsråden tillkommande rätten att åtaga sig uppdrag av berörda slag, synnerligen beaktansvärda. Å andra sidan synas emellertid utskottet vissa omständigheter, som andragits till förmån för ett bibehållande i viss omfattning av sagda sätt, värda sådant beaktande, att utskottet ansett sig icke böra, åtminstone för närvarande, helt borttaga berörda rätt, utan allenast däri göra vissa begränsningar. Utskottet har härvid även uppmärksammat, att vid den av riksdagen begärda revisionen av skiljemannalagen frågan om utseende av skiljemän kommer att kunna utredas på ett helt annat sätt än i nu förevarande sammanhang varit möjligt, och kunna då helt andra synpunkter i fråga om skiljemannaförfarandets anordnande komma att göra sig gällande. Det kan givetvis icke nu överskådas, huru vid berörda utredning frågan om justitieråden och regeringsråden såsom medverkande i skiljemannaförfarande kommer att betraktas. Det synes därför icke lämpligt att under tiden, till dess en sådan mera allsidig utredning blivit åvägabragt, helt förbjuda justitieråden och regeringsråden att åtaga sig uppdrag av ifrågavarande slag utan synes tillsvidare allenast den inskränkningen böra göras, att uppdrag såsom skiljeman icke må mottagas i fall, då uppdraget meddelats allenast av en av parterna eller av överexekutor eller annan i överexekutors ställe. Med nämnda bestämmelse bör emellertid tillika förbindas den föreskriften, att justitieråd och regeringsråd skola vara underkastade de nya eller ändrade bestämmelser i fråga om rätten att mottaga uppdrag såsom skiljeman, som framdeles kunna vardas stadgade.

Med en bestämmelse av nu angiven innebörd skulle under tiden intill dess skiljemannainstitutet blir reviderat i sin helhet skäligen kunna tillgodoses de krav, som i de i ärendet väckta motionerna ävensom i de till utskottet inkomna framställningar gjorts gällande från näringslivets sida, att få anlita justitieråd eller regeringsråd såsom skiljemän. Utskottet förutsätter emellertid, att uppdrag av ifrågavarande slag komma att mottagas endast i de fall, då ett viktigare allmänt intresse är förenat med uppdragets mottagande eller det för parterna med hänsyn till tvistens särskilda slag kan vara av vikt att få såsom skiljeman tillkalla en domare, som tillhör högsta instansen.

Vad Kungl. Maj:t — — — — — hemställa,

Statsutskottets utlåtande Nr 149.

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts för-
varande förslag och herr Fehrs och herr Lövgrens ovan-
berörda motioner, I: 163 och II: 236,

a) — — — — —

b) — — — — —

c) — — — — —

d) — — — — —

e) — — — — —

f) besluta att i fråga om justitieråd och regeringsråd
följande bestämmelser skola gälla:

1. Med justitieråds- och regeringsrådsämbete må ej
förenas:

tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

uppdrag — — — — — sagts; eller

annan tjänstebefattning av vad slag det vara må.

Med justitieråds- och regeringsrådsämbete må ej heller på
grund av skiljeavtal, som slutes efter tiden för ikraft-
trädandet av den nya lönestaten, förenas uppdrag såsom
skiljeman i fall, då uppdraget meddelats allenast av en
av parterna eller av överexekutor eller annan i enskild
parts ställe; skolande justitieråd och regeringsråd till-
lika vara underkastade de nya eller ändrade bestäm-
melser i fråga om rätten att mottaga uppdrag såsom
skiljeman, som framdeles kunna varda stadgade.

2) — — — — —

3) — — — — —

4) — — — — —

g) — — — — —

h) — — — — —

i) — — — — — »